

Бандурка
Олександр Маркович

УДК 343.97

Олександр Маркович Бандурка,
доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України,
заслужений юрист України,
професор кафедри теорії та історії держави і права факультету №1
Харківського національного університету внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0240-5517>

**Рецензія: Кримінологія : підручник / за заг. ред. д-ра
юрид. наук, проф. В. В. Чернєя ;
за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужі. Київ :
ФОП Маслаков, 2020. 612 с.**

ПІДРУЧНИК ІЗ КРИМІНОЛОГІЇ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ
ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

У ХХІ столітті кримінологія довела свою наукову необхідність і спроможність. Ефективна організація боротьби зі злочинністю вже не уявляється без використання кримінологічних знань та участі відповідних фахівців – кримінологів. Їхня допомога необхідна під час управління соціальними процесами, у законотворчій і правозастосовчій діяльності. Злочинність, як і суспільство, функціонує, постійно змінюючись. Творчий та практичний підхід до неї – найважливіша запорука успіху.

Кримінологія (наука про злочинність і засоби боротьби з нею) постійно прогресує, намагається розширити коло своїх інтересів. Розвиток кримінології у ХХІ ст. засвідчив наукове визнання й актуальність даної галузі знань. Нині предмет кримінології охоплює не лише сферу докримінальної, кримінальної та посткримінальної поведінки, але й віктимологічні її аспекти. Вивчення основних кримінологічних засад – важлива складова професійної підготовки не лише юристів, але й педагогів, економістів та інших фахівців. Без кримінологічних знань сьогодні не можуть обійтися працівники всіх правоохоронних органів. Висока фахова кримінологічна підготовка уможливорює ґрунтовне розроблення та ефективне здійснення заходів запобігання злочинам, творче використання та впровадження, зважаючи на транснаціональний характер окремих її видів, позитивний досвід зарубіжних країн, основні положення міжнародно-правових актів боротьби зі злочинністю. Кримінологія, у поєднанні зі знаннями інших предметів, які вивчаються в закладах вищої освіти України, є однією з важливих та необхідних для підготовки фахівців нової генерації – поліцейських, працівників суду, прокуратури та інших правоохоронних органів.

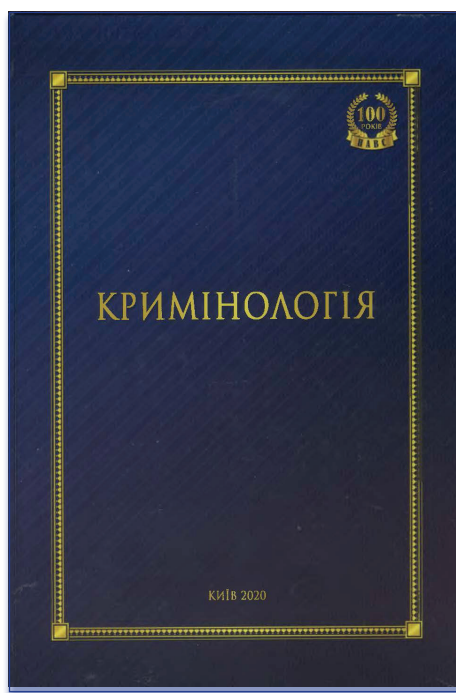
Рецензований підручник запропонований у час реформаторських змін діяльності державних органів загалом і правоохоронних зокрема. Корінні зміни соціально-економічних умов призвели до часткового

руйнування застарілої системи профілактики злочинів і становлення нових підходів задля їх запобігання. Особливість цього підручника полягає в тому, що він не лише інформує читача про вже наявні дані щодо злочинності (її причини та умови), але і підготує його до проведення самостійних кримінологічних досліджень (вивчення закономірностей конкретної злочинності, її причин), а також до організації боротьби зі злочинністю у відповідних умовах місця й часу.

Ефективне запобігання злочинам може бути здійснене лише за умови системних й узгоджених заходів усіх зацікавлених суб'єктів, що ґрунтується на використанні кримінологічних знань та більш сучасних кримінологічних стратегій запобігання, виявлення, припинення злочинів і мінімізації злочинності. Без умінь оперувати сучасними кримінологічними знаннями неможливо розробляти та здійснювати комплексні заходи запобігання злочинам, творчо використовувати позитивний досвід зарубіжних країн у цій царині, міжнародно-правові акти, зважаючи на організований і транснаціональний характер сучасної злочинності.

Кримінологія, будучи загальнотеоретичною наукою про злочинність, має й безпосереднє практичне значення. У світі існує чимало різних підручників із кримінології; за кордоном деякі з них написані для соціологів і там кримінологія постає як соціологія злочинності. В Україні ж вона традиційно викладається юристам як соціально-правова дисципліна. Даний підручник розрахований на юристів, але може бути використаний і в процесі викладання кримінології філософам, соціологам, журналістам, фахівцям у галузі соціального управління, якщо таке викладання визнають нарешті необхідним.

Зміст підручника узгоджується контекстуально з основними положеннями кримінального та кримінального процесуального законодавства України і враховує процеси реформування правоохоронних органів в аспекті обраного євроінтеграційного напрямку розвитку держави, а також навчальної програми курсу, що викладається в освітніх закладах юридичного профілю. Структура підручника є традиційною: загальна та особлива частини. Із урахуванням сучасних наукових суджень уточнено певні концептуальні теоретичні положення, продемонстровано їх взаємозв'язок із сучасними реаліями соціально-економічного розвитку в Україні. У Загальній частині висвітлено предмет і методологію науки, основні характеристики злочинності, проаналізовано причини злочинності в нашому суспільстві, механізм злочинної поведінки, особливості соціальних позицій і переконань осіб, які вчинили злочини, а також проблеми віктимної та суїцидальної поведінки, методики кримінологічних досліджень, заходи запобігання злочинам. В Особливій частині розглянуто такі види злочинності: організовану,

Рецензія: Кримінологія : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Чернея ; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужі. Київ : ФОП Маслаков, 2020. 612 с.

корупційну, рецидивну, професійну, економічну, насильницьку, жіночу, неповнолітніх, екологічну, необережну, пенітенціарну; а також кримінологічні засади «фонових» явищ.

Із позицій актуальних проблем практичної діяльності в протидії злочинності заслуговують уваги запропоновані авторами заходи запобігання злочинам корупційної, організованої та професійної спрямованості. Під час укладання цих розділів підручника було застосовано низку методів наукового пізнання, зокрема системно-структурний метод і метод системного аналізу, що забезпечило комплексний підхід до вирішення наявних в юридичній літературі теоретичних дискусій і загальних проблем практичної діяльності.

Важливою характеристикою рецензованого підручника є схематичність, наочність, ілюстративність, логічність, простота та зрозумілість викладення матеріалу. Автори сформулювали чіткі визначення наукових термінів, використаних у тексті, зокрема таких, як: кримінологія, запобігання злочинам, прогнозування та планування, віктимологічне запобігання тощо.

Із огляду на зазначене, варто наголосити, що підручник «Кримінологія» за редакцією докторів юридичних наук, професорів В. В. Чернея та О. М. Джужі – оригінальне видання, яке становить значний науковий інтерес, є актуальним і своєчасним, має практичну цінність. Підручник відповідає вимогам до навчально-методичних праць та буде корисним в освітньому процесі закладів вищої освіти МВС України зі специфічними умовами навчання, інших закладів вищої освіти України під час підготовки здобувачів за спеціальністю «Право».

Здійснений огляд підручника «Кримінологія» слід підсумувати беззаперечним висновком про своєчасність і корисність його підготовки, що неодмінно сприятиме розвитку кримінологічної науки.

Надійшла до редколегії 28.08.2020

Зразок для цитування:

Бандурка О. М. Підручник із кримінології в умовах реформування законодавства та правоохоронних органів. *Архів кримінології та судових наук: наук. журнал* / Ред. кол.: О. М. Ключев, В. С. Батиргарєєва, Г. О. Спіцина та ін. 2020. № 2. С. 104-106. Рецензія на книгу: Кримінологія : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Чернея ; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужі. Київ : ФОП Маслаков, 2020. 612 с.